Број 188 У Новом Саду у уторак 27 августа 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за светцем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на за четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Митрополијски збор...

Добили смо ове редове:

„Оно што се догодило у Загребу, много је озбиљније, но што некима чак и данас изгледа.

Треба утврдити ово: У суботу, у очи демонстрације, писале су званичне „Народне Новине“, да ће Хрвати већ сами разрачунати са Србима. То је била агија. У недељу су већ настала пљачкања...

Радници, који су пљачкали, добили су од својих газда 8 дана допуста, а добили су дневно по две круне од једног одбора, у коме веле да је било и чиновника. И ови су јавно говорили: Прав буди Влахом!

И треба утврдити, да су званичне „Народне Новине“ у среду 3. септембра, дакле још у оном броју у ком је проглашен преки суд, донеле оглас, који гласи од речи до речи:

Браћо Хрвати! Чујем, да се мени спрема демолирање зграда, као разлог томе наваћа се, да сам штитио Влахе; изјављујем овим најсвечаније, да нити сам их штитио, нити сам накане имао штитити их. Надаље изјављујем, да сам добар Хрват и католик. 5811 Јосип Прамбергер.

Јест овај оглас у званичном листу, а у оном добу, врло је значајан. Та оно „нисам штитио Влахе...“ па ја „сам добар Хрват и католик“ па оно „Јосип Прамбергер“.

Треба утврдити, да ми Срби нисмо имали посла са „фукаром“, него су прави покретачи овога, из сасвим других кругова. Изгледа да се у Тројединици враћају времена Марије Терезије.

Изволте јавно поставити питање у „Застави“, оно питање, које лебди свима на уснама, и које се већ доста живо расправља у српским круговима. Да се сазове митрополијски збор у Срем. Карловцима, у Н. Саду или у Б. Пешти, где да се погледа том злу у очи, и да се донесе одлука, која да се поднесе Њ. Величанству краљу и иначе где треба.

Они, који су близу народу нека не часе, већ узму ствар у руке, време је. Народ чека на то.“

„Нами остаје, да напоменемо, како смо последњих дана добили писма из свију крајева наше митрополије, која су писана у истом правцу, као ово. А са наше стране надовезујемо само још три речи: „Мора! Време је!“ (Пр. ур. „З.“)

Српској омладини.

У Загребу, културном средишту наше „браће Хрвата“, уништено је све, што се српским именом назвало. Данас нема већ таког наивног, да ће веровати, да један чланак у књижевном листу може бити узрок „Вартоломејским ноћима“. То је био највише само повод да избије оно, што је одавно врило и кипело чекајући згодан тренутак. Последњи неуспех у св. Јеронимској афери средњевековна парница против дра Хинковића, мртвило у јавном животу народа хрватског, које недаду да се санирају друштвене прилике — прави су узроци. С друге стране привредни покрет и напредак у српском народу, одавно је трн у оку нашој небраћи, а то показаше баш овим својим дивљаштвом, којим се оборише прво на привредне установе наше.

Наша браћа, Срби у Загребу, изложени беху животом и иметком својим бесној руљи, коју оружјем у руци све српско, што јој под руку дође, уништује. У том судбоносном тренутку, који иде за истребљењем имена срп у Загребу, треба омладина српска да дигне свој глас и осуди дивљаштво и зверство небратско, и да поручи хрватском народуда истребљење Срба у Загребу не значи истребљење Српства. А док не дође време, и небраћа увиде да су били маљ у руци туђинској, те проливајући српску крв не увиде да су проливали и крв — своју — омладина српска нека изјави своје гнушање над уништењем Срба и српског имена.

Омладинац.

Србима трговцима.

У Загребу је много трговаца Срба сасвим оробљено, а неки и упропашћени. Исти обуставише своје радње, отпустише своје особље. Осим тога многи иноверци нарочито Јевреји отпустише сместа све Србе помоћнике, шегрте, слуге и остало особље.

Усљед тога многи млади Срби без места и леба остадоше.

Умољавамо све Србе трговце, да узму у заштиту ту српску омладину и да их приме у своју службу, а ради тога нека се изволе обратити на администрацију „Заставе.“

Арнаутлук у Загребу.

I.

Загреб пружа ужасну слику, но није ни чудо. Велим, није ни чудо, кад се зна, да се пуна четир дана бесомучно и дивљачки лупало, рушило, пустошило, палило и пљачкало све што је српско. И све се то чинило и на дану и у ноћи. И по сред дана рушени су, паљени и робљени српски дућани. И по сред бела дана извукла је заслепљена руља из куће на улицу старца Витаса, и ту га мрцварила и полумртва пљачкала. И све се то чинило пред очима полиције и војске. — Има ли и у једној просвећеној држави примера томе!

Сваки образован човек у чуду се пита, шта је могло дати повода „образованом“ сталежу хрватском, да њиме тако ужасна мрзост завлада против братског му народа српског, да га избезуми и подивља толико, да поведе и наведе необуздану, дивљу уличну фукару, да заваде и непросвећеног хрватског ратара, на разбојништво и пљачку свега онога што је српско. И што још више запрепашћује сваког, у колу тих подивљалих коловођа и аранжера, беше велик број не само загребачких, већ и хрватских свештеника, и из свију ближих и даљих села. Место да проповедају хришћанству љубав према ближњему, дошли су да проповедају пустош и уништење свега оног, што је својина братског народа, што је српско.

Покушаћу у најглавнијем да протумачим то. Хајка против Срба није нова у Хрватској, Славонији и Далмацији. Годинама већ она траје, и из године у годину све је оштрија, све је отворенија бивала. У школама хрватским непрестано се поучавало о „великој, јединственој Хрватској“. У народу хрватском проповедао је језуитизам то исто. И увек се износило, како је „влашки накот“, грчко источњачки одрод,“ највећи непријатељ томе „Тај влашки накот тај „грчко-источњачки одрод,“ ти Срби, оцепили су се од Хрвата не само вером већ и срцем. И они су изроди, који сметају остварењу свију жеља хрватских, они су хрватски највећи непријатељи. Та наука је већ ухватила дубока корена у хрватској омладини, па и у хрватском народу. А томе ми је пружио и нова доказа овај пример. Када сам се у четвртак кренуо био за Загреб, да видим својим очима, је ли доиста све тако грозно и страшно, као што новине пишу, био сам од Инђије до Брода сам у вагону. Ником се није ишло у Загреб. У Броду је ушао један железнички чиновник и један по изгледу трговац, касније по разговору сазнадох да су оба Хрвата. Ушао је још и један трговачки путник, Бечлија. Бечлија отпоче разговор, као што рече, о вандалским шкандалима у Загребу. Оба она сапутника почели су одмах да му тумаче „безобразлук“ Грка (Срба). Износили су му, како ти Грци вређају Хрвате на сваком кораку, како раде за Србију, да убију Хрватску, како у свакој српској цркви има грб Србије на часној трапези и т. д. Нисам могао више ћутати и запитах оног Хрвата по изгледу трговца, да ли је он те грбове Србије на трапезама у српским црквама видео. На то је приметио онај чиновник: Шта хоћете! Срби су се доиста већ и сувише обезобразили. Ти јадни изроди хрватски, који имају и наш језик, где нађоше то глупаво име Србин, и шта они хоће! Још смеју да траже школу и цркву, па хоће и заставу! Требало их је научити памети! И ако им то није доста, добиће још! Нек иду у Србију, кад им није право! Па онда ће рећи мени: А ви, ако хоћете да сте Србин, добро се пазите. Не идите у Загреб, јер ће вам пореметити ребра И не говорите да сте Србин!

У том стигосмо и до станице Батрике, где сиђоше, да се другим возом одвезу за Пожегу. Један пример само, колико је језуитизам отровао, заразио хрватски народ. Но кад школа и црква делују у једном правцу, је ли чудо што је онда примио ту науку и прост и школован. Нећу са овим да кажем, да у Хрватској нема данас Хрвата, који не осуђују ову науку и ове сурове и дивље нападе против Срба. Имао сам прилике, да разговарам са једним врло угледним и образованим Хрватом, који је болећивим срцем осуђивао сва ова разбојништва и који ми рече: „Ја сам знао, да су они наши Хрвати у Загребу бенасти и сурови. Ал да су овако бенасти и сурови, ја нисам знао. Ја не бум скоро дошао у Загреб“. — Но број Хрвата са оваким здравим мислима, врло је мали, да и не долази у рачун.

И што је језуитизам више превлађивао хрватским народом, тим је мржња против „грчко источњака“ постајала све већа. Ено нам пример, шта језуитизам чини у Далмацији, а шта у Босни и Херцеговини против Срба. Имамо ли у виду, да су ту умешани и туђи прсти, који допиру чак до неких бечких гругова и који језуитизам овде као и у Босни и Херцеговини, онда је јасна ова дивља хајка против Срба. Ниже ћу доказати, да су на челу овог дивљег испада против свега српског и опет стојале језуите и њихови питомци.

Колико је смешно и глупо оно тврђење хрватских листова, да је повод овим, како они веле, демонстрацијама против Срба, био чланак „Срби и Хрвати“, који је „Србобран“ прештампао из „Српског Књижевног Гласника“. Та о овај почетнички чланак ни немилостива и строга цензура у Загребу није запела, није га запленила. Па онда тај чланак угледао је света у „Србобрану“ пре неколико дана, а из тока ових дивљих испада јасно се види, да су они већ изодавна брижљиво припремани, и да се чекало само згодно време. И привидан повод, да се сакрије прави смер,

морао би се наћи, па да „Србобран“ тај чланак и није прештампао.

И последњи порази те „велико-хрватске“ језуитске политике, много су допомогли већ и онако необузданој мржњи према свему што је српско Нарочито победу „мале“ Црне Горе у св. Јеронимском питању нису могли Великохрвати да преболу. Осим згодне прилике, која им се сада била пружила језуите су имале још један врло важан разлог, да што пре приреде ове дивље испаде против Срба. Пред судом загребачким води се парница против дра Хинковића, што је „дражио“ хрватски народ против језуитског обмањивања, затупљивања и гулења хрватског народа. И судске расправе у овом процесу износе све срамно оруђе језуитског свештенства, којим гули и обмањује хрватски народ. Са тог процеса требало је скренути пажњу тог народа и света, и требало га је другим чим позабавити. И зато је ето требало пожурити припремљено пустошење и тлачење свега што је српско.

Што је мржња Хрвата у првом реду била наперена против српских установа и српских трговина и то има свога разлога. Хрвати покушавају већ од приличног времена, да по примеру Срба оснују разне установе: привредне и новчане. Но док српске цветају, дотле се њихове осим јединог друштва св. Јеронима, не мичу ни корака даље. Трговине српске у Загребу су прве, па тек онда чивутске, а хрватских скоро и нема. Све ово изазива, завист, која још више распаљује већ и онако распаљену мрзост против Срба.

Ово сам све сматрао за потребно да изнесем, да би у неколико расветлио све оне нечувене покоре, који су у Загребу приређени против Срба. И у „Заставину“ чланку: „Вартоломејска ноћ“ у Загребу доиста је у неколико речи само, потпуно јасно оцртана суштина ових сурових испада. А те речи веле: „Далеко иду конци овога покора, а још даље њихов крај! Тим крајевима управља небратска рука. Хрватски политички фанатизам запаљен је, да послужи другима, док сам себе не сагоре. А политичком фанатизму придружио се језуитски фанатизам и „трговачки рачун“, те све скупа створи вартоломејску ноћ у Загребу.“

II.

А сад да пређем на опис оних јадних и дивљих догађаја у Загребу.

На бродској станици већ сам чуо, да у Загребу доиста страшно изгледа; да су „Власи“ добили добру лексију и кад се не буду научили памети, добити ће још. И чуо сам, да неће само на том остати. „Влахе“ ће и по другим местима научити памети. И у Броду је већ отпочето, јер су још у среду на ноћ отпочеле мале демонстрације. Тамошњи српски новчани завод, кућу др Николе Ђурђевића и кућу једног Србина трговца (заборавих му име) замазали су ђубретом и мастилом. Но то је, као што рекоше само почетак.

У Загреб сам стигао у петак нешто пре 7 сахати у јутру. Одвезао сам се у хотел, да се мало умијем и очистим. Брзо сам био са тим готов и пођох по вароши. Свратио сам прво у радњу Петра Николића (јер ми беше најближа). Пред радњом већ видох слику вандализма. Оне тешке гвоздене ролетне, које не хтедоше да попусте обесним ударцима подивљачене масе, беху све улубљене, а на једном месту и зјао је отвор. Она огромна стаклад на излозима беху сва раздрускана. У дућану беше све преплашено. Г. П. Николић није у Загребу, а није ни био ни за време оних покора. Раније је отишао у купатило. Одатле одох до радње Ћукове Ту беше грозно и споља и изнутра. Човек се заиста згрозити мора на сва она дивљаштва Одатле одох цркви, банци, школи па редом. Какове ли се мисли све морају да боре у човечијој души, кад својим очима погледа све оне вандализме. И нехотице мора да се запита: зар се све то могло, зар се све то смело догодити у једној „просвећеној“ уставној земљи.

Са таковим мислима одох у „Србобран“ но не нађох никога. Одох за тим у „Привредник“ и „Срп Банку“. У дворишту се улогорила војска, а на капији стоје два момка и по не који офисири. Дошли су чујем, јуче да чувају „Срп. Банку“. И ту затекох делом само заплашена лица, готова и спремна на све. Отуд одох у кафану Европу. Знао сам, да у ту кафану иду обично Срби. Ту затекох неколико познаника. Заборавих још споменути, да сам видео где улицама пролазе сваких четврт сата по 20—25 војника, са бајонети на пушкама. Напред иде на коњу један конштаблер, а с једне стране првог реда војника, један жандар, с друге један конштаблер. Они патролирају. Сваког сата кретале су се улицама опет две компаније војника. Капетан на коњу а војници потпуно наоружани. Труба је трубила а добош добовао. То ме је опомињало да је преки суд проглашен над Загребом и загребачким срезом. Јер објаве преког суда и онако беху махом подеране, а до њих познате трговачке објаве читаве, где се грађанство позива, да не пазари код Срба трговаца; где се Срби називају „византинцима“, и где стоји „graeca fides nula fides“ (грчка вера, никаква вера).

У кафани чух за такове догађаје, које човек управо ни замислити не може Из ове кафане врло се лепо виде радње Петра Николића и Ћука. Гледајући оне развалине и пустош, сетих се оног гнусног и жалосног призора, који је један очевидац послао „Застави“. Неће бити на одмет да га изнесем и овде.

Седео сам пред „вел. кафаном“ у киоску и нисам ни слутио шта ће се догодини. Ту у киоску беше по изгледу врло отменог света, а међу њима много женских. Кад су преко пута почели да разбирају сикирама српске дућане, сви ти „отмени“ гости у рукавицама и лакованим ципелама па и женскиње, скочише од узбуђења на столове, да боље виде (колико се у оном мраку могло видети). И кад се од времена на време зачуо прасак, из кога се могло закључити, да се разорена дућанска врата, онда су они „отмени“ мушки и женске у киоску почели да тапшу и вичу живели! А док је трајало рушење, певаху из гласа песму: „Лепа наша домовина“.

У кафани испричах шта видех, и запитах, како се то могло десити. Испричах, где видех разлупане, а делом и опустошене ове радње: Марковић (Илица), Поповић (на Прилазу), Мирковић (дуга улица), Поповићка (Јелачићев трг), Дучић (влашка улица) Јовичић (у згради Српске Банке), Живковић и друг (илични трг) па Петар Николић, Ћук, Орушић, Лазић, Мита Стојковић и други. Споменух српску цркву, школу, Српску Банку, Кукића, па све оне српске станове редом. Нарочито кућу Витасову. Како све ово изгледа, описаћу касније, а сада да пређем на све оне нечувене догађаје, што сам чуо и видео.

Рекоше ми, да се све ово догодити могло. што су се полиција, па и војска управо непојмљиво држали. Полиција се већ у недељу на ноћ показала слабом и немоћном. А кад је поједини полицај мало енечгичније хтео да поступи, други полицај би му довикнуо: не тако знаш шта нам је казао сенатор! Војка је сматрала за своју дужност, само да чисти сокаке. И то како. Она би прошла кроз руљу, која се пред њом повлачила у капије и споредне улице и чим би се војска удалила, руља се враћала, те опет отпочела да лупа, пустоши, роби и пали Догађали су се и нечувени призори. На Потоку је војску дочекала једна руља, која се била барикадирала. Када је угледала војску, руља се осула на њу каменицама. А војска? Она је стајала мирно! Један пак конштаблер пришао је руљи, позвао је да се разиђе и не бије војску, јер њена војничка част неће дозволити, да се с њом тако поступи, већ ће морати пуцати. И руља је послушала, те се повукла. Зар није ово јединствено, невероватно! По сред бела дана, руља пљачка дућане Марковића и Ћука, војска пролази и гледи, а руља је поздравља са узвицима: Живела хрватска војска! Управо на догледу војске обесна руља мрцвари стара Витаса, пљачка му стан, а факинажа скида своје подерано одело, и облачи поробљено одело Витасово! И самог њега полумртвог краде, узимајући му златан сат и новац. У опште цело држање војске било је непојмљиво. Та четир пуна дана руши се, роби и пали, а војска не чини употребу од оружја О полицији није вредно скоро ни говорити. Она је била забављена да чува банов двор и кућу градског началника, преостали део био је слаб, немоћан, невољан.

И је ли чудо, да је при таком држању обесна руља и улична фукара преотела маха. Је ли онда чудо, да је Загреб управо три дана био у рукама њеним, и да је она била господар ситуације. А хрватски листови, хрватски попови, хрватска интелигенција и омладина, непрестано је само подстицала и храбрила подивљалу руљу и уличну фукару. Јавно је проповедано: Удрите само „Влахе!“ Пустошите њихове радње, не бум вам ништа. Читајте ено чланак и у „Народним Новинама“, и оне су против Влаха. — Војска не сме пуцати на вас, а полиција још мање. — И седница загребачког градског већа од понедељника послужила је само за то, да узрујане и подивљале духове само још више распали и подивља. Она је, као што је познато, закључена тиме, што су „градски оци“ просули сав свој гнев и грдње против „Влаха.“ И фукара се о томе свему уверила, те је ли чудо, што је све лупала, пљачкала, палила и пустошила.

Редитељи ових дивљих испада, врбовали су и потпору овој фукари Размилили су се по околним селима, позивали су народ на пустош и пљачкање српских кућа. И јавно су говорили: Ћесар је дозволио, да се Власи шест дана робе и туку, и ником неће бити ништа. И народ се кренуо у Загреб, да роби и туче Влахе, Хрватска омладина показивала је брзојаве, како у Београду секу и пеку Хрвате! — Ово је требало обесну масу још више да распали. И тако је и појмљиво, да је маса потпуно заслепила, те починила и најсуровије шкандале. Разумљиви су онда и сви они ужасни и одвратни призори. Та фукара је осетила, да може да роби, пустоши и пали. То је жеља и ћесарова и њене господе, која јој је још и предњачила у оним одвратним примерима. Ево само два: Када је руља измрцварила Витаса, уништила је и поробила целу његову кућу и њега, узела је један диван, и победоносно чак са Прилаза однела на Илицу, ту га је посула са петролеумом и запалила И док је овај горео, образоване госпође хрватске, у белим рукавицама и лакованим ципелама играле су око њега, а хрватска господа и хрватска школска омладина певала је хрватску химну: „Лепа наша домовина!“ — Када је руља почела да пустоши и пљачка дућане Ћука и Марковића, дочепала се и коњака и ракије, шампањера, саламе, сира и т. д. Тада је победоносно почела пити и јести. Омладина јој је почела предњачити у томе, гласно кличући. Како још никад није пила тако добра коњака као сад Ћуковог и Марковићевога. И ма да су гладна фукара и друштвени олош, већ подивљали били на плен, грабеж и пустош, приређивачи ових покора, сматрали су за потребно, да је непрестано јавним говорима храбре и подстичу. Чак и Деренчин нашао је за потребно, да држи распаљиве говоре у дворишту прве хрватске штедионице. А приређивачима овим притекли су у помоћ не само загребачки попови, већ и попови из оближњих и даљих хрватских места.

Сви ови срамни нападаји на све што је српско, били су вешто припремљени, а руље организоване. Имали су и свој главни логор. У рукама приређивача биле су тачне листе, свију српских радња и станова. Свака руља имала је свога вођу и слушала његову команду. Ишли су улицама и кад би дошли пред стан ког Србина, подвикнуо би вођа: стој — то је илица бр. ху — I. кат, десно станују Власи — један, два, три и стотинама камења и цигаља летело је у прозоре који су се претворили у прах у пепео. Кад је посао

био готов, пошли су даље, према програму главног комитеа и заповеди свога вође. Имали су справа за обијање и мердевине за пентрање. По команди разбијали су фењере, где им је требало и на против уз пламене факле, рушили су, кад је требало. — По команди градили су и барикаде. Из главног стана ишле су уходе на фијакерима и велосипедским точковима, те су уходили, где се бави војска ил полиција. И тада би се брзо враћали натраг у главну канцеларију, да јаве која је улица празна, у којој станују „Власи“. Тада би се из главног логора одашиљале пљачкашке чете у те улице. Друге уходе јављале су овим четама да се уклањају, кад се војска примиче. Било је нарочито одређених, вештих људи, који су требали да налазе пута и начина, како да заварају војску, да се где год у удаљеном крају пустоше и убијају „Власи“, и док је војска донде отишла и вратила се, руља би у напуштеном крају посвршавала своје послове.

Један занимљив пример да се види докле је обест била достигла. Капетан један (тврди се Мађар) са својим момцима био је показао мимо све официре остале мало јачу одлучност. Са оделењем од 10 војника јуришао је одлучно на побеснелу фукару, кад је лупала и пустошила. Ову је вијао и ударао. Руља би као луда бегала испред њега. Ово понајбоље показује шта би било од ове обесне фукаре, да је војска била одлучнија. А овако осиљена фукара отишла је и из освете што ју је овај капетан тако гонио, полупала је менажу од трена војничког.

Слушкиње, слуге, домари, шегрти, калфе, све је то стајало у служби главног комитеа и редовно му носили захтеване и потребне извештаје: Је ли овај или онај „Влах“ код куће, има ли кога код њега? Има ли оружја и т. д.

Син универзитетског професора Јаничека, ђак, ишао је са још једним правником у кафане и хотеле, тражио од њих у име одбора (ваљада револуционарног!?) да не држе и врате „Заставу“ и „Народни Листи“, јер ће им иначе бити радње полупане и опустошене. Други изасланици ишли су и опет у име одбора, да „приволу“ сваког трговца, занатлију, гостионичара, да отпусти „влашке“ слуге, јер ће страдати. И је ли чудо, што је посред тих покора, свако слушао заповести тог свемоћног и страшног одбора. Од опустошених већ Срба трговаца, тражене су изјаве, против писања „Србобранова“ и повереница разбојништву оном, јер им се претило, да ће још грђе проћи. То је тражено и од Чеха и од других.

Срби су узалуд тражили заштите код полиције. Септемвир Стојановић, Зубовић и свештеник, ишли су градском началнику и тражили заштите за српску цркву, школу, Српску Банку и своје станове. Градски начелник им је слежући раменима одговорио, да он нема људства на расположењу, који би бранили приватне установе. Речено је градском начелнику, да онда дозволи Србима, да се сами бране. Он им је претио, да то не чине. А кад му рекоше, да он онда оставља Србе обесној руљи, да их пустоши, роби и убија, он је само одговорио: Не би ли изазивати! Није ли ово грозно и ужасно! И шта би се у сличном случају, десило у другој просвећеној држави са оваким градским начелником? Свештеник српски хтео је градском началнику да пошље онда кључеве и матрикуле црквене, да их он чува, но овај не хтеде примити. Причали су ми, како је Ћук, кад су му опустошили дућан и разлупали стан, узео био једну собу код „Аустријског цара“, да тамо преноћи. И газда хотела дао му је. Касније је дошао и рекао Ћуку, да му не може дати собу, јер му је сам један полицијски чиновник попретио, да ће му цео хотел бити полупан, ако Ћуку даде собу. Кад је руља дошла да лупа прозоре Сими Лукину Лазићу, овај је изишао на прозор са револвером у руци и рекао, да неће дати, да му се својина руши и пустоши, већ ће пуцати. Руља се тада поплашила и уклонила. Сима Лукин Лазић сутра дан је добио од власти опомену, да не дражи и буни. И шта му је онда друго остало, већ да покупи своју породицу и уклони се из Загреба.

И после свега овога, зар нису Срби морали доћи до уверења, да су изложени на милост и немилост руљи, да ради с њима шта хоће. И једни су нашли били за добро, да уклоне себе и своју породицу из Загреба, други су опет били одлучили, да сами себе бране како знају.

Срби су се непрестано надали, да ће их власт заштити, но та им нада остаде пуста. И је ли чудо, што су изгубили веру у све, па и у преки суд? И што се многи још и данас боје. да се не поврате оне ужасне „вартоломејске“ ноћи.

Но, пре него што пређем на стање под преким судом, изнећу и два три примера, да се види, како се обесна руља умела да плаши оних, који су јој оружјем или претњама на сусрет изишли.

Фотографска радња Бешевићева (сарадника „Врача Погађача“), налази се у кући једног хрватског професора. Ст. Бешевић се уклонио из Загреба, а поверио свом помоћнику Павловићу, да му чува радњу. Професор, газда куће, дошао је и рекао Павловићу, како ће руља доћи у двориште, (јер је атеље Бешевићев у дворишту) и полупати и уништити цео тај атеље. Он, професор руљу мора мирно пустити унутра. Павловић му је хладнокрвно одговорио, како нема ништа против тога. Њему је господар при одласку своме, на поштење оставио радњу да чува. И он је решен, да господару своме радњу сачува. Он нема ни оружја, ни сикире, ни ичега. Али ево кутије једне, пуне динамита. Тај динамит ће запалити кад руља рупи унутра, те ће отићи у ваздух и кућа и руља, и он и сви. И тада је показао једну кутију, коју је сву улепио у папир од шећера. У њу је стрпао разне кемикалије, а и фату је увио у такав црн папир, пробушио кутију и направио као лунту. Од динамита наравно ни трага не беше. Када је преплашен професор видео то и чуо одлучне речи храброг Павловића, побегао је као без главе. Но за чудо руља се није ни појавила, да руши и пустоши атеље Бешевићев. — Један српски трговац, заборавих му сад имена, стао је са своја четир момка са револверима у руци код дућана и попретио руљи, да ће пуцати ако руља покуша да му имовину упропасти. И „храбра“ руља није смела у дућан дирнути. — Ћукови момци појурили су за руљом у дућан и тамо је голи шака напали те спречили да дубље у радњу продире, те и све друго не упропасти. — Познато је како је руља пебегла и од куће велика жупана Будисављевића, кад је са прозора неко почео да пуца.

И из овога се најбоље види, како би полиција и војска брзо могли направити реда и мира, само да се мало одлучније поступило. А како је далеко ишла полиција, види се најбоље из овога: Два полицаја стајала су мирно и гледала, како се један дућан пустоши и роби. Један угледан господин им приђе и примети, што гледе мирно ово харање и непрече га. Полицаји само одговорише: „Идите ви па одбраните“. Па није ни чудновато онако држање полиције, кад и сам Крајчовић који је прошао поред руље, која је пустошила и харала, те кад је видела Крајчовића она је клицала: Живео Крајчовић! А подбан Крајчовић је смешећи се одговорио: Живели Хрвати! Није ли ово јединствено у свима просвећеним државама!

Но да се неби пребацило, да је полиција по све трпељива и мирна била, ево примера: У уторак после бомбардовања српске банка затворила је два чиновника банчина. Разлог је овај: Кад је руља бомбардовала банку, оне силне каменице нису све могле погодити у прозоре. Неке су ударише и о зид, те се одбиле и натраг пале. Из руље је неко повикао: Гле „Влаха“, смеју да натраг бацају каменице. И полицаја је сутра дан та два чиновника затворила; они су ту ноћ провели у згради, те су без сумње они каменице натраг бацали и свет дражили и распаљивали. Трећег чиновника банчиног затрорили су што је у винограду Ћуковом покушао да брани овај од пустошења руљиног.

Оваких и овоме сличних примера има доста но о томе у другом чланку сада питам само: Има ли још икога онда, који се може чудити, од куда да је подивљала фукара онда могла овладати потпуно Загребом! И је ли чудо што је по вољи разбијала пустошила, пљачкала и палила!

Митинг у Београду.

(У недељу 25. августа.)

Митинг је био ванредно лено посећен. Башта Коларчева била је прекриљена светом, да није било места за пролазак. На окупу је било око 6000. То су били трговци, чиновници, занатлије, посланици, саветници, професори, сенатори, и др. Збору је присуствовао и г. Вивијан, енглески новинар с госпођом.

Митинг је отворио г. професор Милорад Павловић књижевник, који је у уводу указао на хајку, која се подиже на Србе и Српство и осудио поступак Хрвата. Зато су, вели, Срби дужни да Србе који тамо страдају заступе и осуде тај искључак Хрвата из словенске заједнице и потраже да се Србима заштите права.

За председника збора изабран је г. Јока Симић, мин. председник у пензији.

Захваљујући се на избору, Симић је указао како је потребно да и Срби из краљевине даду свој суд о тим нападима хрватским.

Први је узео реч г. Јован Жујовић, професор Велике Школе и сенатор. Лепо се каже: „Боље да те мрзе и завиде, него да те сажаљевају.“ Свим тим поступцима Хрвати су себе оштетили: осрамотили су своју отачбину и изгубили нашу љубав и братство. Жали заблуделу Хрватску. Осуђује поступак Хрвата. Потсећа на клерикални покушај да се Академија Наука спречи у проналажењу истина. Осуђује хрватске „поповњаке“ и насртаче на просвету. Тешко интелигенцији ако се не отргне из руку клерикалаца. Хрватска мисао хоће да се уздигне и крађом српске имовине. Изражава наду, да та „лепа Хрватска домовина“ буде и просвећенија.

Милан Арсенијевић, трговац и посланик, у име трговаца, осуђује варварство хрватско. Указује на слободу трговине и заштите њене, која се свуда поштује, само не, на жалост, међу Хрватима, који не уму да поштују трговину. Српски трговци и трговачка омладина, осуђује такав поступак и моли збор да се унесе у резолуцију болови њихови.

Богољуб Вучићевић, свршен правник, у име омладине осуђује поступак Хрвата и баца клетву на њих, завршујући речима: „тврд је орах воћка чудновата, не поломи, ал поломи зубе“.

Јован Авакумовић, адвокат и посланик испољава српску толеранцију и указује како је догађај у Загребу излив њиховог давнашњег сепаратизма. То је разузданост, коју су осудили чак и наши непријатељи. Ми треба то да осудимо и сажаљавамо.

Гига Гершић, професор и потпредседник Сената, уверен је да поступак Хрвата на спрам Срба осуђују сви Срби и сви просвећени људи. Хрватска сокачка руља мислила је тиме да ће Србе заплашити и истребити, али се преварила. Хрвати су у томе варваризму превазишли Арнауте! Хрвати су у подржању Арнаута показали велику вештину, али тиме су жигосали срамно и себе и јужно Словенство... Јужни Словени пред Европом полажу испит зрелости. Хрвати су га рђаво положили. Ред је на Србе. Ми треба да се покажемо просвећенији, па зато се и треба да надамо, да то није израз целог Хрватства. Доћи ће време, када ће и њихови људи то осуђивати.

Чита предлог за резолуцију, у којој се завера у Загребу осуђује као недостојна; гнуша се њихових поступака; српски народ, приврженик словенске узајамности, симпатише и уверава Србе у Троједници о својој љубави.

Завршује: „Ко ће братски, брат смо њему, ко душмани, душман смо му!“

Архимандрит Илларион Весић као представник љубави и мира, саветује да се преко не поступа, јер ово може да буде и тренутна заблуда, (негодовање).

Сава Маринковић, секретар касационог суда, осуђује Хрвате, па предлаже да залуђену браћу треба упутити и опоменути их оштром осудом.

Божа Савић, главни уредник „Малог Журнала“ указао је на пропаганду хрватску, која хоће чак и Бошњаке да похрвате, па је затим изразио своју жељу, и ако до сада пријатељ Хрвата, да је време да се Хрватима покаже, песница.

Влад. Тителбах, професор, у име Чеха у Београду, осуђује поступак Чеха у Загребу, који одо

бравају лоповлук хрватски и осуђује такав рад Хрвата!

Збор је одржан у најбољом реду, а тако је исто и распуштен у подне.

Резолуција. Грађани београдски свију редова сакупљени данас, 25. о. м., на збору дају ову резолуцију.

1. Налазећи, да је завера припремљена и изведена противу Срба у Загребу, и по своме циљу и по варварском начину извођења, недостојна једног просвећеног народа и данашњег доба — збор најодсудније осуђује жалосне загребачке догађаје и гнуша се мучких и разбојничких нападаја на живот и имање Срба у Троједници.

2. Цео српски народ, који у својој борби има увек на уму, ма где био, словенску узајамност и никада се о њу огрешио није, тај српски народ са особитим симпатијама прати рад Срба у Троједници, особито Срба у Загребу, рад, који је посвећен снажењу српске свести и природном и културном јачању српског народа у Троједници. У раду своме на овоме пољу, Срби у Троједници могу свагда рачунати на симпатије и моралну потпору целог српског народа.

Београд, 25. августа.

Вести из места и са стране.

Језуите у Славонији. Пишу нам из Славоније: „Већ трећу седмицу раде језуити у неким крајевима Славоније. Почели су у Новској, па су прешли у Рајић а одавде одоше у Нову Градишку, где у суботу завршују свој рад. И нас се њихов рад не би тицао ништа, да није последњи дан који проведоше у Рајићу. избило на површину оно, што се и нас тиче. Тај дан су и римокатоличка црква и многе куће биле окићене зеленилом, хрватским заставама, а и учитељи и друга лица окитише се хрватским кокардама, чак су и неке госпође носиле пред језуитима хрватске заставице. И ако је био радни дан, повукли су сав народ из жупе и из суседних жупа и у цркви су мољене на глас молитве за сједињење цркава и свих Словена у крилу римокатоличке цркве у коју је славу носена селом и велика литија. А јер у овом крају има православних Срба овећи број, разумели смо, за кога је ова слава удешена. Православље под римскога папу и Српство ступати под Хрватство је мисао водиља ових језуита и њиховог рада, који је завршен манифестацијом Хрватства. На учесницима језуитских проповеди и славља осетили смо раздраженост и мрко гледање на православне Србе, а још истог дана у селу Рожденику напали су римокатолици неке Србе, што се с вашара из Градишке враћаху камењем Је ли чудо, што су и у Загребу избили на површину плодови њиховог рада

Код нас у Славонију и Хрватску повраћају се времена средњега века. Народ се целе седмице у јеку посла одвлачи од рада и харангира, а да се сакрије језуитски циљ, тај се рад за сад декорира Великохрватством, кога ће Хрвати једном скупо платити. Морамо живо пазити на наш народ и у њему чувати чистоћу православља и српске народне цркве и пазити, да га не обухвати средњевековна помрчина“.

Др. Љуба Павловић ослобођен. Брзојављају нам из Вел. Бечкерека. Данас, у суботу, била је овде судска расправа против дра Љубе Павловића. Био је оптужен, да је приликом избора за земаљски сабор, у својим програмним говорима, у Меленцима и Беодри дражио против Мађара. А био је оптужен и због употребе српске заставе. Суд је ослободио дра Павловића од обе оптужбе. Др. Кардош, који је бранио дра Павловића држао је сјајан говор у корист Срба. И др. Павловић се врло добро држао. — Радујемо се што је победила истина а уверени смо, да ће се и друга парница дра Љубе Павловића свршити исто овако, као ова.

„Догађај у Негославцима.“ Пишу нам из Негославца: Вест „Догађај у Негославцима,“ која је изишла у 176. бр. „Заставе“ није тачна. На Преображење дошао је Петар Бингулац у Вуковар. Ходајући још је више натрудио болесну ногу, што је сваком у Негославцима познато. Не знајући од бола, шта да ради оде на Дунав, да ју у хладној води расхлади. Несрећа хтеде, те се омакне и падне у воду, али брза помоћ спасе га од очигледне смрти. Онај разлог, који је писац оне вести навео не стоји. Истина је, да је Петар Бингулац управљао опћином, али само опћини на корист. Он је неуморним радом и штедњом стекао приличан иметак, а о невиности његовој уверени су сви. Петар и Милош Бингулац пристали су да се хатар комасира једино зато, да се гдекоји не могу по хатару по милој вољи башкарити се. Сада пак сваки знаде где му је земљиште, те има само онде посла. Што се тиче марве — сада је има више него пре комасације, а и напреднија је, јер је комасацијом рит исушен и за пашу удешен. Многи имају сада и оваца и говеда, а пре комасације нису могли држати.“

Две парнице. Пишу нам из Вел. Бечкерека: У суботу 6. септембра била је расправа оптужених радикала, Јоце Глигоријевића и другови, који су оптужени од др. Ђорђевићевих присталица због клевете, јер да су приликом избора посланика за наш народни црквени сабор говорили, да су др. Ђорђевићеви људи гласове куповали за новце, које су добили од фирме Шлезингер и Полаковић. Расправа се није могла докончати, јер је у интересу тачније истраге нужно било, да се протест у оригиналу набави. — При уласку у судбени сто, кога ћемо да видимо, но нашег посланика др. Љубу Павловића, који је већ навикао да се из једног судбеног стола у други сели. Овај мах оптужен је био, да је приликом програмна свога говора дражио против мађарске народности, даље да је рекао: „Руси имају свога цара Николаја, који брани свој народ, немачки цар своје Немце, а наш Александар краљ српски нама Србима не приступа. Даље, да је приликом избора српску заставу носио, под њом се борио и дражио. Сведока је врло много било против њега један је теже од другога сведочио али сваки друкчије, јер тешко је неистину сведочити. Но интелигенција турско-бечејског среза, без разлике је по души сведочила и трудила се да пабави могуће податке који би обелоданили невиност. Осведочило се оно, што је више пута наглашавало др. Павловић, да он верује у справедљивост судова. Др. Павловића бранио је др. Кардош, који је може се рећи први криминалиста у Вел. Бечкереку и околини. Бранио га је искрено а што је значајно, упустио се у озбиљну расправу у корист српске народности. Суд је после дугог саветовања прогласио др. Павловића за невиног. Интересовање је велико било у Вел. Бечкереку у колико су две парнице расправљене.

Забаву са игранком приређује велико-кикиндска српска трговачка и занатлијска младеж као дилетанти у недељу, 1. (14.) септембра 1902 год. у позоришту „Народне Гостионице.“ I. Два наредника или пример пријатељства. Драма у 3 чина. С талијанског превео Н. С. Ђурковић. Редитељ: г. Иван Николић. П. Игранка.

Рихард Вагнер. Немачки писац Роберт Бар оставио је на самрти једну новину у којој приповеда на дуго и широко повест једног двобоја Рихарда Вагнера год. 1846. Велики Мајестро био је тада пријатељ песника Лаубеа, Хајнеова. Вагнер, онда управник оркестра оперног позоришта у Дражђанима, створио је оперу, којој је Лаубе написао либрето, и која је постигла неки успех. На једном банкету који се држао после успеха ове опере у звезде се ковао Лаубе, некоји га чак назваше великим песником. На то је Вагнер повикао: „Дајте ми брзо лек што умирује, јер ћу иначе постати бесан“! а на то је надоставио мирно: Лаубе је мој најдражи пријатељ али далеко је од њега Шилеров геније. Пре свега се мора пазити истина! Дан затим Лаубе је послао своје девере Вагнеру, који је прихватио двобој, али је у исто доба рекао, смерајући на високи стас свог противника: Ја сам готов да признам да је Лаубе најколосалнији немачки песник, ако ми допусти, да будем ја најмањи компониста, па држим, да ће ми пре но што ме буде укебао, дати толико времена да довршим свог „Лохенгрина“ на коме сада радим! И није дошло до двобоја.

Бегство из затвора. Из тамнице у Кијеву утекли су ових дана неколико важних политичких злочинаца. Прилику да побегну, пружила им је шетња по дворишту. На стражаре су бацили плоче, прескочили ограду и умакли.

Брзојави „Застави.“

Стигли 26. августа.

Рајић (Славонија). У недељу после св литургије, народ се жалио на догађаје у Загребу и донео ове одлуке:

„Ми Срби и Српкиње православне вере, грађани и грађанке рајићке опћине пренеражени дивљачким, нехришћанским и безбожничким свирепостима, која извршише неки Загрепчани Хрвати на Србима православне вере, на светосавској школи српској, на светој православној српској цркви нашој, осуђујемо та недела и изражавамо нашој пострадалој браћи своје најискреније и најтоплије саучешће, захтевајући од компетентних власти бољу заштиту светој православној цркви и српском народу отштету и задовољење пострадалима, те равноправност православној вери и српској народности у краљевини Славонији и Хрватској са осталим народностима и вероисповестима“.

Народ је ову одлуку донео једногласно са узвицима: Живио краљ и цар наш Фрања Јосиф, живило православље и српски народ. Омладина је запевала народну песму, а по том су се сви у миру разишли.

После разбојништва у Загребу.

Из **Загреба** нам пишу: „Србобрану“ је државно одветништво забранило излазак до даље наредбе. Као што видите, — још није крај. Све против нас. Та бар код нас постоји претходна цензура, те ако би „Србобран“ ма шта писао против закона, могло би се конфисковати, као што то бива и са другим листовима. Докле ће ово трајати и шта се хоће са „Србобраном“ не зна се. Но чим се укине преки суд и престану ванредне мере, мораће се и „Србобрану“ дозволити, да и даље излази.

Полузваничан „Аграмер Цајтунг“, почео је да брани бана Хедерварија. Пре свега износи, да није онако страшно, као што изгледа и како су то писали дописници страних новина. Но ми сумњамо. да је ико могао оне грозоте и приближно верно описати. За тим уздиже полузванични лист управу бана Хедерварија. Износи како је он много урадио, да у Хрватској и Славонији настане уређено и културно стање. И зато је грех, што се у европским новинама износи ствар, као да је Хрватска и Славонија земља некултурна. — Ах, да само није тако страшно избио крвави клин пустоши, кроз ту културну врећу.

Много се претреса питање о накнади штете онима, који су је претрпели. Држе, да ће сабор донети новелу, која ће узаконити да се та штета накнади из државних средстава, јер они који су затворени и који ће бити кажњени, неће моћи да покрију штету. Но неки држе, да би ту штету требао да плати сам Загреб, јер су се у њему догодили изгреди.

Главно је да оштећени дођу до отште те, јер ако то не буде, то би било ново свирепство. Али не би било право да плати само Загреб. Јер је за време изгреда било стотинама свештеника, језуита ратара из скоро свију крајева Хрватске и Славоније, који су братски изводили оне небратке свирепости.

* * *

Јављају из **Земуна**, да је ухапшен Паја Николић поседник млине, износе, да је он на једном збору (?) тражио реванж за Загреб.

* * *

Пред преким судом. Читамо у београдским листовима:

Г. Милан Ђорђевић, чиновник министарства финансија кренуо се ономад у Фијуму, па у Загреб сврати да остане један дан. Тамо га власт полицијска ухапси и изведе пред преки суд за дело *дражења и опорочавања власти.*

Милан је био под судом пет часова и затим је изведен на суђење.

На суђењу му је саопштено зашто се оптужује, где види на своје велике јаде, да га је денунцирао Миливоје Барбарић, вајни Србин, који се издаје за православног Хрвата. Сведоци по овој денунцијацији јесу гђа Ђерка Шрамова и још један глумац Хрват.

* * *

Пишу нам из **Земуна**: Код нас се у велико води истрага. Полиција преслуша ва поједине грађане а нико не зна шта је у ствари. Овдашњи адвокат др. Бадај, одобравао је покрет Хрвата у Загребу он осуђива „Србобран“ и Србе у опште и то јавно у кафани.

Но тога му није доста. Наговорио је градског начелника, Хрвата, да тражи војну помоћ јер су бајаги Хрвати у опасности од Срба. Уједно је пријавио полицији Србе да спремају нападај на Хрвате. Отуда цела бука.

Два Србина ђака Коста Стаић и Коста Ђорђевић затворени су код полиције још од јуче. Сведоци код полиције посведочили, да је Бадај говорио противу Срба.

У граду ред и мир и нико и не мисли на какве демонстрације. Осуђује се поступак градског начелника, што је тражио војску а и шефа полиције што је момчад наоружао револверима.

* * *

Из **Горњих Карловаца** јављају: Кроз Горње Карловце провезоше се српски сватови из околине. Сватови су имали собом и српску заставу. Хрвати видеше у томе изазивање, нападоше сватове и како је село јаче од сватова, отеше заставу и спалише је уз песму: „Лепа наша домовина“. Неколицина од сватова, рањена је. Умешало се оделење војске и направило је реда. Неколицина је ухапшена.

* * *

И на **Реци** (Фијуми) било је демонстрације. Но веле, да је било у „малој мери“.

Парница о рају и паклу.

У Загребу је почела пре оних покора, и трајала је за време оних покора парница, која показује, да је у Хрватској и Славонији настао средњи век. Та парница увек се мора напоменути, кад је реч о оним покорима против Срба.

Др. Хинковић држао је лане, децембра месеца предавање у грађанском стрелишту: „О рају и паклу.“

Из свега се види, да му је догрдио језуитизам, који се шири по Хрватској и Славонији и заглупљује народ. Напао је, што католички богослови описују тако страшно пакао . . . И поставили су учење, кога нема у еванђељу, а то је, да постоји између раја и пакла чистилиште, пургаторијум, као неко предсобље раја. И да молитве свештеничке, мисе, могу да скрате муке у том чистилишту. Те мисе се читају за новац, па се заглупљује свет да плаћа за те мисе. Јер ко има новаца, може скратити својим родитељима муке на оном свету, а ко нема, не може. Какво је то учење у XX. веку? Оно се не слаже са Исусовом науком. На том су предавању били католички свештеници, међу њима и језуите, да га покваре. Но кад им није пошло за руком, онда су написали то предавање по белешкама својим и штампали га у „Католичком Листу“. Државно одветништво није дигло оптужбу против дра Хинковића. Тада су израдили, да Врбанић интерпелира у сабору ту ствар. Опет ништа. Напослетку су свештеници из семинара тужили др. Хинковића, да хули и изврће учење католичке цркве и тако дође до ове средовечне парнице.

Показало се, да језуитизам у Троједници доминира. Да он може све. И да се осетио тако силан, да диже главу.

Дра Хинковића бранио је др. Франко Поточњак. Др. Хинковић је износио учење католичких теолога о „три неба“, о лимбусу, (limbus patrum et infantum). У једном су затворене душе наших предака из времена старог завета, у другом душе невине деце. Изнео је о мисама, да бајаги скраћују паклене муке у чистилишту и рекао, да је то управо изазвало у средњем веку реформацију. Кад су преслушавани стручњаци, свештеници вишег реда, катихете, било је правих средњовековних сцена. Др. Хинковић је питао: стручњаке: Јел истина да уче теолози, да се Бог покајао што је створио човека. Стручњак одговара: у Генези има тога, али се то несме узети буквално. Оптужени је питао: Јел истина да у чистилишту нема усијаног асфалта, као у паклу. (Јер га туже да је извртао у том.) Стручњак је одговорио, да и у чистилишту има мука, а има ли асфалта не зна. — Кад се оптужени позвао на то, да је он описујући пакао, позвао се и на оно што вели о томе св. Тереза, стручњак се збунио и рекао: Ја не знам дал се св. Тереза може урачунати у ред богослова . . . То је изазвало ужасан смеј у дворани. Председник суда да спречи ове средовечне разговоре, није дозволио оптуженоме да ставља редом питања. Зато напослетку и он и његов бранитељ напустише судницу . . .

Ова парница много, врло много каже . . . И шта ће бити од Хрватске и Славоније, ако језуитизам, ухвати још јаче маха. И шта ће бити од нас Срба?!

Мануфактурна трговина

Гавре Ј. Полита

У НОВОМЕ САДУ

треба једног спомоћника. Захтева се, да је добар продавац, знање српског, немачког и мађарског језика, и да је вичан намештању излога. Ступање 1. октобра. 583 1—3

Мостарско рано грожђе

спремам у корпама по 5 и 10 кила на поузеће (per Nachnahme)

1 корпа 5 кила Кр. 3·—
1 корпа 10 „ „ 5·—

По жељи може се примијешати мостарских смокава.

Хусо Билаловић,
Мостар.

3—5 527

Имадем на продају **400 до 500 брестових управо стојећих дрва**, дебљина од 25 центиметара па до 1 метра; и **30—40 ком. растових дрва** у тој истој дебљини. — Упите слати на Чеду Гроздића у Мартинци, железничка станица. 582 1—2

ПОДЛИСТАК.

ДВА БРАТА.

(Савремена приповетка.)

У лепој, родној земљи живела је добра и племенита жена, а звала се Словенка. Имала је много синова и код ње су били, све док нису одрасли, а кад одрастоше разиђу се по свету, да траже срећу и да се богате Међу синовима имала је и два близанца, звали се Србин и Хрват. Србин је био паметан, добар и вредан и поштовао је мајку, а волео браћу, а Хрват је био онако мало настран и — завидљив.

И кад се кренуше у свет, жао било Србину свог настраног брата, јер је знао, да се у свету без његове помоћи неће моћи наћи, па му рече: — Драги брате, хајде самном, где буде мени места, биће и теби; делићемо зло и добро. Заједно смо се родили, па ћемо заједно и живети.

И ижљубе се сва браћа и опросте, али се на растанку заверише, да ће свагда једно другом бити на помоћи.

Најстарији брат оде на север и брзо постаде богат и славан а то само зато, што је био великодушан и племенит. И друга се браћа лепо сместише.

Србин оде југу и њега није служила срећа, нашао се у сред људи, који су му злобили само зато, што је био бољи од њих и што је био син лепе и племените Словенке.

Борио се Србин за идеале, којима је служио. И ма да је имао много злотвора, опет је стојао поносито као сури орао у висини. А у суседству му је био брат Хрват.

С почетка се браћа лепо живела, али касније непријатељи Србинови, кад видеше у овог срце од челика и несломљив поносит дух, обратише се његовом сулудастом брату и говорише му:

— Зар не видиш лудаче, да те твој брат омађује, зар не видиш, да су његови усеви и виногради лепши. А твојиш? ти будало радиш и издиреш, а он се поноси.

А то су слагали, јер Србину брат Хрват браздицу узоро није, ни виноград окресо, ни на кућу цигљицу метнуо, а Србин је њему све то, као брату чинио.

И сверова брат и поче се дурити на брата и правити му штете.

И они се посвађаше; и Србин поче радити за себе, а Хрват за себе.

Прође доста времена, Србин се помогао, његова поља се погнуше под теретом плоднога жита (лепога језика); шуме му се напунише рајским тичицама, које певаше лепе српске песме, а и све је било у њега лепо и добро.

А брату Хрвату пође на горе, и он поче пропадати. Поља му опустошише, шуме занемеше, а реке засушише.

Жао било брату Србину свога брата близанца, па му дође и помире се.

И опет је било лепо и добро.

Србин очисти брату поља и ишчисти из њих све туђинско.

Живели су неко време лепо.

У Хрватовом врту све је бујало, напредовало, али у Србиновом још лепше, а завидљивога брата то огорчи — и он поче мислити, како да му се освети.

С почетка му сатираше све што је лепше — онако мучки ноћу, — а после поче све што је било лепше себи грабити и поста лопов.

Ево шта је било:

Србин је имао дивних песама и оставио их у златну собу, а тамо нико није смео долазити осим Хрвата. Једноме кад дође Србин у златну собу, виде да фали песама и упита брата:

— Брате небрате, што ми узеде моје највеће благо?

А брат му пакосно одговори:

— Није само твоје — а слаг'о је — знао је, да су Србинове.

Закључао је брат златну собу, али је овај опет нашао пута, да уђе унутра.

И тако се настављао живот: Србин радио, текао, а Хрват му чинио квара. Имао је Србин много непријатеља, али га није болело њино зло тако као братовљево — много је суза пролио због брата небрата.

Чула су и друга браћа за то, па корела Хрвата, ал он се знао оправдати, па је још Србин изгледао крив.

Једном дођоше некакви ђаволи у дугим црним одећама, реп им се није видео од одеће, копите од ципела, а рогови од власуље. Ђаволи су мрзили Србина, јер му нису могли квара учинити, пошто су анђели чували њега, па оду Хрвату и циле-миле око њега, док га не наговоре на једно пакосно дело — а на то исто дело наговорили су некад и једнога краља — и он је после свисно од бола . . .

То дело било је вартоломејска ноћ . . .

Лепо било ђаволима, много су уживали те ноћи, па су желели још једну сличну — ал свуда био паметан свет, а за то је требао суманут, као што је био Хрват. — И дође та вартоломејска ноћ!

Избезуми се Хрват и запали Србину богата жита и ризнице и све изгоре, а Србин задоби рану на руци.

Јаукну Србин и заплака се, али не због туге за изгубљеним благом и бола на руци — много су теже несреће прешле преко његове главе — већ га заболе душа што то беше братска рука, и он очајно повика:

— Брат створи између мене и њега провалу — он је изгубљен — ја му не могу помоћи . . .

Брат Србин и опет беше племенит.

Чула су ово и остала браћа и презреше шашавог, завидљивог брата и — одрекоше га се.

Прође много времена... Шта је даље било?

Ко не зна последице прве вартоломејске ноћи???

Нови Сад, 9. септембра 1902.

Ј. Ђ. Српкиња.

Бр. 201. 1902.

ОБЈАВА.

Управни одбор за руковање општинским ритовима јавља, да ће на јавној лицитацији од дана лицитације до 1. септембра 1903. по новом календару за готов новац под ситан усев издавати следеће земље:

1000 јутара оранице у чурушком риту I. заливу.

355 јутара оранице у надаљском риту I. заливу.

625 јутара оранице у госпођиначком риту I. заливу.

939 јутара оранице у жабаљском риту I. заливу.

159 јутара оранице у жабаљском риту II. заливу.

734 јутра оранице у ђурђевачком риту III. заливу.

204 јутра оранице у мошоринском риту III. заливу.

64 јутра оранице у сентиванском риту III. заливу.

420 јутара оранице у тителском риту IV. заливу.

218 јутара оранице у лочком риту IV. заливу.

127 јутара оранице у виловачком риту IV. заливу.

278 јутара оранице у гардиновачком риту IV. заливу.

379 јутара оранице у горњо-ковиљскоме риту VI. заливу.

24 јутра оранице у доњо-ковиљском риту VI. заливу.

630 јутара оранице у каћком риту VI. заливу.

Лицитација почеће на лицу места 2. (15.) септембра свагда у 8 сати пре подне, и то тако:

у I. заливу у чурушком риту
« I. « « жабаљском «
« III. « « ђурђевачком «
« IV. « « тителском «
« VI. « « каћком « и непрекидно траје, док се земља у дотичном заливу не прода.

После жабаљског рита у I. заливу следује лицитација у жабаљском риту II. залива.

П. Т. закупници позивају се у одређено време на лице места.

Местне власти умољавају се, да ово за времена обнародују.

У Тителу, 1. септембра 1902. год.

УПРАВА
ШАЈКАШКИХ ОПШТИНСКИХ РИТОВА
У ТИТЕЛУ.

2—3 576

Бр. Е. 697.|1. 17. ex 1902.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место систем. парохијског помоћника II. плаћевног разреда у Вршцу. Рок пријаве прописаним путем до Крстов-дана 1902.

Из седнице епархијске конзисторије вршачке, држане 25. јула (7. авг.) 1902.

568 3—3 **Председништво.**

КУПУЈТЕ САМО СРПСКЕ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“. 241 42 100

ЗА МАНУФАКТУРУ

потребујем **три помоћника,** добре продавце, мирни и солидни момци имају првенство. Уједно потребујем и једног **старијег помоћника за мешовиту и шпецерајску струку.**

СВЕТОЗАР НИКОЛИЋ
у Меленци.

573 2—3

Гвожђарска и шпецерајска трговина

А. ЈОВАНОВИЋА

У КАРЛОВЦИ

потребује једног млађег помоћника, који може одма ступити. Знање српског, немачког и мађарског језика. 564 3 3

---

577 **ОГЛАС.** 2—3

У суботу дне 7. (20.) септембра о. г. одржаваће се лицитација гостионице овдашње српске православне црквене општине на 3 године, т. ј. од 1. јануара 1903. до укључиво 31. децембра 1905.

Гостионица је на ћошку усред села на најлепшем месту, с поља масном бојом окречена а унутра су све просторије моловане, а те су:

1. Велика соба за бирцуз са келнерајем.
2. Салон украшен лепим сликама са мраморним столовима, својина ове општине, што ће се закупнику на послугу бесплатно уступити.
3. Велика соба такође са мраморним столовима за најодличније госте.
4. Три собе за ноћиште страним гостима.
5. Елегантна велика соба са две кујне (једна летња а друга зимска) за гостиничара.
6. Једна соба у којој је касапница овдашњег месарског удружења, за коју гостиничар кирију прима.
7. Велика штала.

Све ове просторије гледе на улицу.

8. Котобања 20 хвати дуга, високо дигнута а под њом су удешени свињци и шупе.
9. Преко опет котобања врло високо дигнута под којом су такође шупе и свињци.
10. Велика шупа.
11. Леденица.
12. Башта.
13. Велика авлија цигљом патосана са бунаром.

У Бешци, 22. августа (4. септембра) 1902. г. **Председништво.**

ХОТЕЛ „ПАРИЗ“

у Шапцу у Србији

са комплетним прибором, издаје се под закуп од 1. новембра 1902. год.

За погодбу обратити се сопственику подписаном.

АЛЕКСА БАЈИЋ,
у Шапцу.

580 1—2

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

Ж. ЈЕФРЕМОВИЋА

У ПАНЧЕВУ

потребује једног потпуно спремног и окретног млађег спомоћника (до 18 год.), који мађарски и немачки чисто говори. Место је стално и с тога ће се понуде само од оних у обзир узети, који горе наведеним условима одговарају. 579 1—3

За нашу **помодно-мануфактурну трговину** потребујемо

два старија помоћника

добре продавце и да говоре добро мађарски. Ступање одма.

Радивојевић и Пићип,
у Турском Бечеју.

581 1—3

Браћа Рабштерн

НОВИ САД 95 53—

пециво шљивовице и комовице

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЂЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

СРПСКА КАФАНА

У

Будимпешти.

Част ми је јавити поштов. српској публици, да сам се преселио са кафаном у Varashaz utcza број 1. у бившој Дрејеровој палати, саде осигуравајућега друштва Штандарт, ћошак Kosut Lajos utcza, тако исто и од сада овде се налази сво овдашње Српство, и свако дневно у вече свира новосадско тамбурашко друштво.

На које поштов. Српство молим да и од сада са својом посетом удостојитиме изволи.

490 7—10 Препоручује се

Поседник „Српске кафане“.

Земља под закуп.

Издајем под закуп **71 јутро оранице земље, прве класе у Ђурђевачком атару** на шестарици. Евентуално продајем.

ПАЈА ЋУРЧИЋ,
књиговођа
новосадске српске црквене општине.

3—3 567

Један свршен матурант

трговачке школе

говори српски, немачки и мађарски, вичан свима задругарским радњама, тражи место за штрацисту, подњиговођу или томе подобно какво место. Адреса у администрацији „Заставе“. 562 —3

МАНУФАКТУРНА ПОМОДНА И ПАМУКА

ТРГОВИНА

ДУШАНА ГАВРИЛОВИЋА

У ЧУРУГУ

потребује помоћника. Ступити може одма. 571 2—2

ПОМОДНА И МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Душана С. Јовановића и Др.

У МИТРОВИЦИ

потребује два помоћника, првенство имају они, који су мађарском језику вични и који што пре ступити могу. 574 2—2

Апотекарски помоћник

(НЕДИПЛОМИСАН)

са добрим сведоџбама, ступио би у кондицију у месту где се говори **немачки,** за малену награду. — Јавити адресе администрацији **„Заставе“.** 575 2—3

ПОСТОЈИ ОД 1865. ГОД.

ЈОВАН ШОМАН

КАМЕНОРЕЗАЦ

У НОВОМ САДУ

на крају дунавске улице бр. 8. преко од шеталишта.

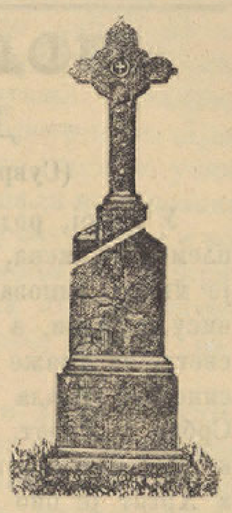

ЈЕДИНО ЗАСТУПСТВО

Беочинских фабрика цемента **„UNION“**

у Беочину.

Препоручујем своје велико стовариште **Роман и Портланд-Цемента** (каје) као и цемент и мозајк-илоча по најефтинијим ценама.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

НАДГРОБНИХ СПОМЕНИКА.

Израђујем споменике од црвеног и сивог мрамора, сијенита, порфира, гранита, ламбрадора, као и од пешчаног камена у својој сопственој кући, те по томе их могу врло јефтино продавати.

Натписе усвима језицима

најтачније и најсолидније израђујем.

За праву позлату дајем гаранцију.

Сву каменорезачку радњу за цркве и друга зидања најтачније извршујем и по жељи достављам на њихово место опредељења. 202 32—100

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.